

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sefer Qiryah ne'emanah

kolel Nevi'im u-khetuvim

Sefer Shoftim

Shelomoh ben Yitshaq

Fyorda, 5565 [1804/1805]

1

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9656

וְאַתְּ יוֹשֵׁב בֵּית עֵנָת וַיֵּשֶׁב
 בְּקֶרֶב הַכְּנַעֲנִי יוֹשֵׁב הָאָרֶץ
 וַיֵּשֶׁב בֵּית שֹׁמֶשׁ וּבֵית עֵנָת הָיוּ
 לָהֶם לְמָסִים: (לד) וַיִּלְחֲצוּ הָאֲמֹרִי
 אֶת־בְּנֵי־דָן הַהֵרֶה כִּי־לֹא נָתְנוּ
 לָרֶדֶת לְעַמָּק: (לה) וַיִּזְאָל
 הָאֲמֹרִי לְשֶׁבֶת בְּהַר־חֶרֶם
 בְּאֵילֹן וּבִשְׁעָלָיִם וְהַכְּבֹד יָד
 בֵּית יוֹסֵף וַיְהִי לְמָסִים: (לו) וַגְּבוּל
 הָאֲמֹרִי מִמְעַלָּה עֲקָרָיִם
 מִהַפְּלַע וּמִמְעַלָּה:

אונד בית ענת , בליב אונטר דען איינע
 גבאָהרנן כנעניטן וואָהנן , אונד לים
 זיך פֿאַן דען איינוואָהנרן בית שמש ,
 אונד בית ענת , צינס געבן ,
 (לד) אמורי צוואַנג דיא זעהנע דנ'ס ,
 זיך אויף דעם גבירגע צו האַלטן , אונד
 לים זיא ניכט אינ'ס פֿלאַכע לאַנד הראַב .
 (לה) אמרי , גינג עם איין אויף דעם
 בערגע חרם , אין אילון , אונד שעלבים צו
 וואָהנן , אונד דא דאָן הויז יוספס איהנן
 צו מעכטיג וואַרד , וואורדן זיא צינס=
 באַר . (לו) דיא גרענצע דעם אמרי
 בליב , פֿאַן דער העהע עקרבים , נעמליך
 פֿאַם פֿעלזן אָן , אונד ווייטר .

ב (א) וַיַּעַל מִלְּאֲךָ יְהוָה מִן־
 הַגִּלְגָּל אֶל־הַבָּכִים . (פסקא
 במציעות פסקו) וַיֹּאמֶר אֲעֲלֶה
 אֶתְכֶם מִמִּצְרַיִם וְאָבִיא אֶתְכֶם
 אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי
 לְאֲבֹתֵיכֶם וְאָמַר לֹא־אֶפְרַרְתִּי אֶתְכֶם לְעוֹלָם: (ב) וְאַתֶּם
 לֹא־תִכְרְתוּן בְּרִית לְיוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ

ב (א) איין באַטע דעם עוויגן , גינג
 פֿאַן גלגל הינויף גען בוכים , אונד
 שפראַך : איך האַכע אייך פֿאַן מצרים
 הערויף גפֿיהרט , אייך אין דאָן לאַנד
 גבראַכט , וועלכס איד אייערן פֿעטרן
 צוגשוואַהרן , דהאַטע דען פֿאַרוואַץ ,
 ניע מיינן בונד מיט אייך צו ברעכֿן .
 (ב) נורזאלטעט איהר קיינן בונד , מיט
 דעם איינוואָהנר דיזעם לאַנדס מאַכֿן ,
 פֿיל' וְאַתֶּם
 לֹא־תִכְרְתוּן בְּרִית לְיוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ

הזאת באור

רש"י

(לה) ויזא האמרי , הסכים לשנת במקומות
 הכזכרים , ולא יפרון יותר , ונתנו לו גבול
 מהסלע ומעלה . והכבוד יד בית יוסף ,
 שהיו שכניהם ,

ב (א) ויעל מלאך ה' . שנינו בסדר עולם
 זה היה פנחס : אל הבוכים . שם המקום :
 אעלה אתכם . כן הימה דעתי מתחלה
 להעלותכם ממזרים וכן עשיתי על מנת להוריש
 את

ב (א) מלאך , ת"י נביא שליחות מן קדם ה' . ובסדר עולם שנינו , זה פנחס היה . אל
 הבוכים , צימי הכותב , היה זה שם המקום , על שזכר שם בני ישראל אעלה ,
 עתיד במקום עבר . (ב) ולא שמעת בקולי , כמ"ש להלן , ויקס דור אחר כו' ויעשו את הרע
 ושנה

ב (א) ויעל פינחס , נקרא כן לפי שדווא שר' יוח' ה' : אל הבוכים , נקרא
 המקום כן לפי שבכו כמ"ש : ואעלה , עתיד במקום עבר , ורבים כמוהו :
 (ג) ויהיו

מ כ ל ל י ו פ י

(א) ויעל פינחס , נקרא כן לפי שדווא שר' יוח' ה' : אל הבוכים , נקרא
 המקום כן לפי שבכו כמ"ש : ואעלה , עתיד במקום עבר , ורבים כמוהו :
 (ג) ויהיו

(א) ויעל פינחס , נקרא כן לפי שדווא שר' יוח' ה' : אל הבוכים , נקרא
 המקום כן לפי שבכו כמ"ש : ואעלה , עתיד במקום עבר , ורבים כמוהו :
 (ג) ויהיו

פילמעהר איהרע אלטערע נידררייסן ;
 אבר איהר גהארקטעט מיינר שטימע
 ניכט , א , וואס האבט איהר דא
 גטאהן ! (ג) נון האבע איך אויך בשל-
 אסן , ויא ניכט פאר איך אויסצוטרייבן ,
 ויא ווערדן איך שערליכע נאכבארן ,
 אונד איהרע געטר , פאללשטריקע זיין .
 (ד) אלס דער באטע דעם עוויגן ,
 דינע ווארטע צוגאנגן ישראל רעדטע ,
 דוב דאז פאלק זיינע שטימע אויף אונד
 זיינטע . (ה) (מאן נענטע דאהער
 דיון ארט בכים) אונד אפפרטן דארט
 דעם עוויגן . (ו) דען אלס יהושע דאז
 פאלק ענטלאסן האטע , אונד יעדער
 אויס ישראל , נאך זינם ערכטייל
 גינג , דאז לאנד צו בויען .
 (ז) דידונטע צוואר דאז פאלק דעם
 עוויגן , זאלאנג

הזאת מִזְבַּחֹתֵיהֶם הַחֲצוֹן וְלֹא־
 שִׁמְעֶתֶם בְּקוֹלִי מִהַזֹּאת
 עֲשִׂיהֶם : (ג) וְגַם אָמַרְתִּי לֹא־
 אֲגַרְשׁ אֹתָם מִפְּנֵיכֶם וְהָיוּ לָכֶם
 לְצַדִּים וְאֱלֹהֵיהֶם יִהְיוּ לָכֶם
 לְמוֹקֵשׁ : (ד) וַיְהִי כַּדְבַר מִלְאֲךָ
 יְהוָה אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל־
 כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁאוּ הָעָם אֶת־
 קוֹלָם וַיִּבְכּוּ : (ה) וַיִּקְרְאוּ שֵׁם־
 הַמָּקוֹם הַהוּא בְּכִים וַיִּזְבְּחוּ־שָׁם
 לַיהוָה : (ו) וַיִּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ אֶת־
 הָעָם וַיֵּלְכוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אִישׁ
 לְנַחֲלָתוֹ לְרִשְׁתָּהּ אֶת־הָאָרֶץ :

(ז) וַיַּעֲבְדוּ הָעָם אֶת־יְהוָה כָּל־

ימי

רש"ז

באור

את אויביו : (ג) וגם אמרתי . עתה אמרתי
 באפי : לצדים . למצדדים בצדכס בגדודים
 וגייסות לשלול ולכוז : (ו) ושלח יהושע וגומ' .
 זה היה מעשה מוקדם אלא לפי שבא לומר
 ויעשו הדע התחיל לומר בן יהושע כשמת וקבלו
 לפכיו לעבוד ה' שלחם איש לנחלתו והם :
 (ז) עבדו את ה' כל ימי יהושע וכל ימי
 הזקנים אשר האריבו ימים וגומר ואחר כך ויעשו
 בני

ושנה הכתוב כאן את הסדר להקדים להודיע
 תוכחת המלאך על דבר שספר אחר זה .
 (ג) וגם אמרתי , עתה אמרתי באפי (רש"י) .
 לצדים , למצדדים בצדודים וגייסות
 לשלול ולכוז (הכ"ל) . והמלה מן צד , על
 משקל פתים , ועכו"כ , כלו' יהיו שכנים
 רעים . אשר יתקולכם . (ד) אל בני
 ישראל , אולי קננס שם המלאך . או היו שם נקננים על דבר אחר (מדברי רד"ק) .
 (ו) וישלח יהושע , כל המאמרים מן ושלח יהושע עד פסוק י"א , השנות דברים ידועים
 וזוכרים כבר , למען חזר אליהם דבר חדש , ולומר , שכאשר נעשה כל הדברים האלה
 הכאמרים כבר , אז ויעשו בני ישראל את הרעובי' . ועקרו לתת טעם ולבאר מה שקדם .
 למעלה כאמר שהיכה המלאך את ישראל על אשר לא שמעו בקול ה' , ועדיין לא זכר שנטו
 ישראל מאחריו , לכן אמר עתה , כי לא עבדו את ה' אלא בימי יהושע וזקנים , אבל בקום

מ ב ל ל י ו פ י

(ג) והיו לכם לצדים , מענין על צד הנשאו , והוא מקרא קצר , ופי' לצנינים
 לצדים , וענין צנינים קצים , ושרשו צדר , ור' יונה כרחב , כי הדגש חמורת
 הנח מן ציד , כמו ופטורי ציצים מן ויצץ ציץ וענינו רשת , כמו ומצודו עלי
 הקיף ופירושו והיו לכם למצודות , שיצדו וילכדו ארזים ותפרו בהם :
 (ג) לבעל

ימי יהושע וכל ימי הזקנים
 אשר האריכו ימים אחרי
 יהושע (ב' מלאים) אשר ראו
 את כל מעשה יהוה הגדול
 אשר עשה לישראל: (ח) וימת
 יהושע בן נון עבד יהוה בן
 מאה ועשר שנים: (ט) ויקברו
 אתו בגבול נחלתו בתמנת
 הרם בהר אפרים מצפון להר
 געש: (י) וגם כל הדור ההוא
 נאספו אל אבותיו ויקם דור
 אחר אחריהם אשר לא ידעו
 את יהוה וגם את המעשה
 אשר עשה לישראל: (יא) ויעשו
 בני ישראל את הרע בעיני יהוה
 ויעבדו את הכעלים: (יב) ויעזבו
 את יהוה אלהי אבותם המוציא
 אותם מארץ מצרים וילכו
 אחרי אלהים אחרים מאלהי
 העמים אשר סביבותיהם

זאלאנג ירושע לעכטע , אונד
 זאלאנג דיא עלטסטן לעכטן , וועלכע
 נאך לאנג נאך ירושע , דאז לעבן גנאסן ,
 דיא נעמליך דיא גראסן טאטן דעם
 עוויגן גועהן , וועלכע ער פיר ישראל
 גטאהן ; (ח) זאבאלד אבר יהושע דער
 זאהן נונ'ס דיהנר דעם עוויגן , אין איינעם
 אלטר , פאן הונדרט אונד צעהן יאהרן ,
 גשטארבן . (ט) אונד בגראבן ווארדן ,
 אין דען גרענצן זיינס ערבטיילס , צו
 חמנת חרס , אויף דעם גבירדגע אפרים ,
 אן דער נארדזייטע דעם בערגס געש ;
 (י) דאצו אויך אללע דעסועלכן צייט
 אלטרס . צו איהרן פעטרן איינגטאהן
 וואורדן , אונד איין אנדר צייטאלטר ,
 נאך איהנן קאם דאז דען עוויגן ניכט
 קאנטע , אויך דיא טאטן ניכט , דיא
 ער פיר ישראל גטאהן : (יא) דא טאטן
 דיא קינדר ישראל בעזס , אין דען אויגן
 דעם עוויגן , דיהנטן דען בעלים .
 (יב) פֿרליסן גאנץ דען עוויגען דען גאט
 איהרר פעטר , דער זיא אויס מצרים
 הרויס גצאגן , אונד גינגן אנדערן געטרן
 נאך , פאן דען געטרן דער פעלקר ,
 דיא אום זיא הער ווארן , פֿרעהרטן זיא ,
 אונד קרענקטן דען עוויגן . (יג) אלס
 זיא נון דען עוויגן פֿרליסן ,

אונד

וישתחוו להם ויכעסו את יהוה: (יג) ויעזבו את יהוה

באורי ויעבדו

רשי

דור אחר עשו את הרע . (יג) עשחרות
 כלמים עשויים בזכות עשחרות , וחס נקבות

בני ישראל הרע ימים האריכו שנים לא האריכו
 לפי שמתעללו בהם והוא שנאמר להר געש
 שרעש עליהם הכר לסודגן : (ט) בתמנת
 חרס . על שם שהעמידו תמונת החרס על
 קברו כלומר חבל על אדם שהעמיד החמס

הכאן
מוטל

שהעמיד החמס

מכלל יופי

(יג) לבעל , נקראו הפסילים והעצבים כן , כי הם כארון לעובדיהם :
 (טו) ויצר

אונד דעם בעל אונד עשחרות
 דירחנטן ; (יד) זאָ ענטבראַנטע
 דער צאָהן דעם עוויגן , איבר ישראל ,
 ער איברליסויא דייכרהענדן ,
 וועלכע זיא ברויכטן , גאָב זיא איהרן
 פֿיינדן פריין , דיא זיא אומגאָבן , אונד
 זיא קאנטן איהרן פֿיינדן ניכט מעהר
 ווידרשטעהן . (טו) זאָ אָפֿט זיא איינען
 צוג , ווידר דען פֿיינד פֿאַרנאַמן , וואר
 צום אונגליק , דיא מאַכט דעם עוויגן
 ווידר זיא , וווא ער איהנן פֿאַראוים
 גזאָגט , אונד גשוואָהרן האַטע . דאָ
 דורך גדיהט ישראל אין גראַסע נאָט .
 (טז) צוואר שטעללטע דער עוויגע איהנן
 ריכטר אויף , דיא זיא פֿאָן דער גוואַלט
 איהרר רייכר בכֿרייטען ; (יז) אָבר
 אויך דיזען איהרן ריכטרן גאָבן זיא קיין
 גהער , כוהלטן אימר אַנדערן געטרן
 נאך , אונד פֿרעהרטן זיא , וויכֿן באַלד
 פֿאָן דעם וועגע , דען איהרע פֿעטר
 געגאַנגן דען גבאָטען דעם עוויגן צו
 גהאָרדֿן . אונד האַנדלטן ניכט זאָ .
 (יח) שטעללטע נון דער עוויגע , איהנן
 איינן ריכטר אויף , דא וואר פֿרייליך
 גאָט

ויעבדו לבעל ולעשתרות ;
 (יד) ויחר-אף יהוה בישראל
 ויתנם ביד שמים וישמו אותם
 וימפרם ביד אויביהם מסביב
 ולא יכלו עוד לעמד לפני
 אויביהם : (טו) בכל אשר יצאו
 ידיהוה ריתרדבם לרעה
 באשר דבר יהוה וכאשר
 נשבע יהוה להם ויצר להם
 מאד : (טז) ויקם יהוה שפטים
 וישיעום מיד שפיהם : (יז) וגם
 אל-שפטיהם לא שמעו כי זנו
 אחרי אלהים אחרים וישתחוו
 להם סרו מהר מן-הדרך אשר
 הלכו אבותם לשמע מצות-
 יהוה לא-עשו כן : (יח) וכי-
 הקים יהוה להם שפטים והיה

באור

יהוה

רשעי

הכאן (רד"ק) . ואפשר זה אסטארטע אשר
 נמלא בספרי רומי , שהיתה תמונת נקבה .
 (יד) ביד שמים וישמו , הראשון מנח"ל ה'
 זהשני מהכפולי ושניהם ענין בזה : (טו) בכל
 אשר יצאו , בכל מקום אשר יצאו להלחם , היו
 נגפים לפני אויביהם (רד"ק) . ויצר , שרשו
 יצר , וכן ויצר לו דיעקב , כן דעת רד"ק

ומוטל נקבר : (טו) בכל אשר יצאו יד ה'
 היתה כס לרעה . על אלימלך ומחלון וכליון
 כאמר בסדר עולם : (טו) ויקם ה' שופטים .
 תמיד מדור אל דור כמו שהול מוכה והולך בספר
 הוה שופט אחר שופט : (יח) וכי הקים . לשון
 הוה כאשר היו מקים להם שופטים והיה ה'
 עס

בשרשים

מכלל יופי

(טו) ויצר להם , ענינו הצר , שהוא הפך המרחב , ויש לומר כי הוא משורש
 צרה , ויהיה יצר וצרה בענין אחד , ובפיל' שרשו יצר , לא כדברי ר' יהודה ,
 וכן ויצר לו , יצרו צערי אונן , וענינם ענין צרה שני שרשים והענין אחד :
 (יח) לוחציהם ודוחקיהם , תרגום לחץ דוחקא , והוא כפול ענין במלות שונות ,

ג (ג) חמשת

שופטים ב

הרגום אשכנזי ז

יהוה עם השופט והושיעם מיד
 איביהם כל ימי השופט כי
 ינחם יהוה מנאקתם מפני
 לחציהם ורחמיהם: (יט) והיה
 במות השופט ישבו והשחיתו
 מאבותם ללכת אחרי אלהים
 אחרים לעבדם ולהשתחות
 להם לא הפילו ממעלליהם
 ומדרכם הקשה: (כ) ויחר אף
 יהוה בישראל ויאמר יען אשר
 עברו הגוי הזה את בריתי אשר
 צויתי את אבותם ולא שמעו
 לקולי: (כא) גם אני לא אוסיף
 להוריש איש מפניהם מן הגוים
 אשר עזב יהושע וימת:
 (כב) למען נסות במ את ישראל
 השמרים הם את דרך יהוה
 ללכת במ כאשר שמרו אבותם
 אם לא: (כג) וינח יהוה את
 הגוים

רשי

נאט מיט דיזעם ריכטר , אונד שטונד
 איהנן בייא , ווידר דיא גוואלט איהרר
 פיינדע , זא לאנג דער ריכטר לעכטע ,
 ווייל ער זיך בוועגן לויס , דורך איהר
 וועהקלאגן , פאר איהרון דרענגרן , אונד
 אונטרדריקערן ; (יט) צללין קויס
 וואר דער ריכטר גשטארבן , טאהטן
 זיא ווידר בעזס , אונד איברטראפן
 נאך איהרע פארפאהרן . וואנדלטן
 ווידר אנדרן געטרונאך , דיהנטן איהנן ,
 פרעהרטן זיא , לויסן איברהויפט ניכטס
 צאללן , פאן איהרון אלטן מיסטאהטן
 אונד פריאהרטן גוואהנהייטן .

(כ) דער צארן דעם עוויגן ווארד רעגע
 איבר ישראל , ער שפראך : ווייל דיזעם
 פאלק מיינן בונד איברטרעטן , דען
 אויך מיט איהרון פעטרן גמאכט , אונד
 מיינר שטימע ניכט גהארכט ;

(כא) זא ווייל אויך אויך קיינן מענשן
 מעהר איהרנטוועגן פרטרייבן , פאן דען
 פעלקרן , דיא יהושע אונד עראברט צוריק
 גלאסן , אלס ער שטארב . (כב) אום
 דארודך ישראל , אויף דיא פראבע
 צו שטעללן , אב זיא זיך אן דען וועג
 דעם עוויגן האלטן ווערדן , דארויף צו
 וואנדלן , וויא איהרע פעטר זיך דראן
 גהאלטן , אדר ניכט . (כג) צו דיזם
 ענדע אלזא , לויס דער עוויגע דיא

באור פעלקר

צשרשים , וענינו ענין לרה . (יט) מאבוחם ,
 על הדור שהיה קודם הקיס ה' להם השופט .
 ממעלליהם , הכנוי על אבותם שזכר .
 מדרכם , הרגל האדם יקרא דרך . הקשה ,
 כדבר אשר יעבור עליו שנים רבות ויתקשה ,
 ואמר זאת על דרכם שהיה דרך אבות מקדש .
 ומלת הקשה תואר משמש לשני השמות שלפניו , אע"פ שהראשון ל"י . (כב) למען נסות במ ,
 עשיתי זאת שיעזבם יהושע ולא יורישם . (כג) וינח , שעור הכתוב : וינח את הגוים , ולא נתנם

עם השופט וגו' : כי ינחם . שהיה מתנחם להם
 על הרעה כן תרגום יונתן : מנאקתם מפני
 נאקתם העולה לפניו מפני אויביהם : (יט) לא
 פסילו . לא הניחו דבר להיות נוכחים על כל
 הנא עליהם : (כב) השומרים הם . חטף פתח
 הוא נקוד לפי שהוא ל' שאלה ונכיון :
 ג (א) לכבות

הגוים האלה לבלתי הורישם
מהר ולא נתנם ביד יהושע :

פעלקר אונגשטעהרט , אונד ראמיט
זיא ניכט זא באלד אויסגטריבן ווערדן
גאב ער זיין ניכט , אין דיא גוואלט
דעם יהושע .

ג (א) ואלה הגוים אשר הניח
יהוה לנפות בם את ישראל
את כל אשר לא ידעו את כל
מלחמות כנען : (ב) רק למען
דעת דרות בני ישראל ללמדם
מלחמה רק אשר לפנים לא
ידעום : (ג) חמשת סרני
פלשתים וכל הכנעני והחוי
והחוי

ג (א) פאלגנדע פעלקר זינד'ס , דיא
דער עוויגע אין רוהע גלאסן , אום
דאדורך ישראל אויף דיא פראכע צו
שטעללן , נעמליך אללע וועלכע דיא
קריגע מיט כנען ניכט קאנטן :
(ב) בלאס ראמיט דיא קינפטטיגען
גשלעכטר אין ישראל , ערפאהרונג
בקאמן , אונד דיא גפאהרן דעם קריגס ,
קענען לערנן , דיא זיא פארהין ניכט
גקאנט . (ג) דיא פינף פירשטן דער
פלשתים , אללע כנענים , צידונים ,
אונד

באור

רשי

ג (א) לכמות בם את ישראל . את דור האחר
אשר לא ידעו את כיסי מלחמות כנען ולא
ראו את המינשה הגדול והמרו ומצלו במקום :
(ב) רק למען דעת . רק לדבר הזה לבד והכיחם
למען דעת והתכוון דורות בני ישראל הבאים
מה החטא גורם כי יתה הם וקיקים ללמדם
מלחמה : רק אשר לפנים . שהיו צומדים לשדת
את ה' לא ידעום למלחמות הללו ועכסויהם
ולא כדרכו להם : (ג) חמשת סרני פלשתים .
הם

ציד יהושע , לבלתי הוריש מהר .
ג (א) את כל אשר לא ידעו , ידיעה זו
ידיעת דבר אחרי ראותו , כאשר זכרתי
במ"א . (ב) רק למען דעת , למעלה כאמר
תכלית הנחת הגוי' למען נכות , ועתה אמר
שתכלית הכסיון , אחרי שגלו לפניו , שיתערבו
בגוים וילמדו מעשיהם , לא היה למען הרע
לעם , בשלם להם כפעלם , כי אין זאת ממדת
הטוב ומטיב , אלא תכלית הכסיון רק למען דעת דורות הבאים כי לא מארץ תצמח שלות האדם
ואושרו כעשב השדה , כ"א בזעת אפרו ובעזר האל יוקמו . ואילו כל אשר ראו את מלחמות כנען ,
כבר קנו את הידיעה הזאת בכל התלאה אשר מצאתם בנצלות' , ובראות עיניהם כי ה' נלחם
להם , אבל הדורות אשר לא ראו את כל מלחמות כנען , וירשו , ארץ אשר לא יגעו בה , בתים
אשר לא בנו , אתים וכרמים אשר לא נטעו , הם יחשבו כי מארץ צמחה להם כל זאת , וכמטר
שמים תרד להם כל חפצם , לא ה' פעל כל אלה , לכן הסיב רחס על מעשיו , למען ידעו גם
דורות בני ישראל בנפשם ובלבבם בשלמי כל הטוב להם , ויראו את אלהים כל הימים . (ג)
חמשת סרני פלשתים , אף שמאנו , וילכד יהודה את עזה ואת גבולה ואת עקרון כו' (לעיל א'
י"ט) שהם מחמשת ערי פלשתים ? הלא משובתו , בדרו , כי לא להוריש את יושבי העמק . וטעם
חמשת , כמו מחמשת , ולא כולם אלא היושבי' בעמק . או כנאסו וסארו ולקחו מהם , וכן כאמר ,
לעז

מכלל יופי

ג (ג) חמשת סרני פלשתים , המקומות שהיו מושלים בהם ה' סרני פלשתים
והם חמשר ערים הגדולות אשרוד , עזה , גת , אשקלון , עקרון , ושאר
הערים